

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **P. P.**, zastoupeného JUDr. Zdeňkou Podrazkou, advokátkou se sídlem ul. MUDr. Jana Janského 5, Znojmo, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Brně**, se sídlem nám. Svobody 4, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 5. 2004, č. j. 29 Ca 507/2001 - 59,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 5. 2004, č. j. 29 Ca 507/2001 - 59, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Svojí kasační stížností brojil žalobce (dále též „stěžovatel“) proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 5. 2004, č. j. 29 Ca 507/2001 - 59, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2001, č. j. 110-2579/01-0107, jímž bylo zamítnuto odvolání stěžovatele proti platebnímu výměru ze dne 7. 12. 2000, č. j. 109180/00/346911/3749, č. 1000000556, vydanému Finančním úřadem Znojmo, kterým byla žalobci vyměřena daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 1999 ve výši 0 Kč.

Ve své kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že soud ve věci rozhodl při jednání, ze kterého se omluvil on sám i jeho právní zástupkyně z důvodu nemoci. Omluvu v obou případech řádně doložili a požádali o odročení jednání. Pokud krajský soud přesto ve věci jednal a rozhodl, a to se zdůvodněním, že důvody odročení nejsou dány, jelikož ve věci se jedná o posouzení právní otázky, porušil tím právo stěžovatele na projednání věci v jeho přítomnosti a na vyjádření se ke všem prováděným důkazům.

Dále stěžovatel namítl nicotnost přezkoumávaného rozhodnutí žalobce, neuvedl však důvody, pro které uvedené rozhodnutí považuje za nicotné, nýbrž toliko odkázal na rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 29 Ca 506/2001 ze dne 30. 6. 2004 ve věci jeho přítele pana P. R. a uvedl, že tato věc i stěžovatelova vlastní věc jsou obsahově shodné, takže by soud měl v obou případech rozhodovat obdobně. Rovněž poukázal na to, že se krajský soud nevypořádal s námitkami uvedenými v žalobě a že svůj rozsudek řádně neodůvodnil.

Žalovaný navrhl v první řadě odmítnutí kasační stížnosti pro opožděnost podle § 46 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), když podle něho bylo rozhodnutí Krajského soudu v Brně stěžovateli doručeno 28. 6. 2004, avšak na podacím razítku kasační stížnosti je uvedeno jako datum podání kasační stížnosti 2. 9. 2004.

K meritu kasační stížnosti pak uvedl, že nepovažuje za důvodnou námitku stěžovatele, že jednáním a rozhodnutím soudu v nepřítomnosti žalobce i jeho právní zástupkyně bylo porušeno stěžovatelovo právo podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Podle názoru žalovaného právní zástupce stěžovatele, který se pro nemoc nemohl zúčastnit jednání soudu, měl zajistit za sebe substituci jiným advokátem či advokátním koncipientem. Závěr, že v projednávané věci se jedná o posouzení právní otázky a že tedy přítomnosti stěžovatele a jeho právní zástupkyně není při jednání soudu třeba, zejména také s ohledem na to, že ve věci nebylo prováděno dokazování, mohl krajský soud podle žalovaného učinit, neboť nařízení jednání muselo předcházet studium spisu soudcem a vytvoření jeho názoru na věc.

K námitce stěžovatele, že krajský soud měl v jeho věci rozhodnout obdobně jako v obsahově shodné věci jeho přítele pana R., žalovaný uvedl, že rozhodnutí krajského soudu ve věci pana R., jímž byla vyslovena nicotnost rozhodnutí žalovaného, napadl kasační stížností jako nezákonné. Podle žalovaného obsahuje platební výměr správce daně (míněno zjevně jak ve věci stěžovatele, tak ve věci pana R. – pozn. Nejvyššího správního soudu) všechny náležitosti rozhodnutí předepsané v § 32 odst. 2 písm. d) zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, tedy kromě jiného i uvedení právních předpisů, podle nichž bylo rozhodováno; uvedení konkrétního ustanovení aplikovaného hmotněprávního předpisu zákon podle žalovaného nevyžaduje, jak plyne z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu; tento závěr je podle žalovaného též ústavně konformní, jak plyne z rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 157/97 a II. ÚS 230/02. Podle žalovaného pak platební výměr obsahuje i další náležitosti předepsané v ustanovení § 32 odst. 2 zákona č. 337/1992 Sb., zejména jednoznačné datum vydání rozhodnutí – další údaj o datu (na otisku razítka nad datem vydání) je pak podle žalovaného pouze údajem o tom, kdy byl stejnopis rozhodnutí podán k poštovní přepravě, a je pouze na stejnopise založeném ve správním spise. Podle žalovaného musí absence zákonné formy správního aktu vyvolávat jeho nicotnost pouze tehdy, je-li tento nedostatek natolik intenzívní a zřejmý, že po účastnících dotčeného právního vztahu nelze spravedlivě požadovat respektování tohoto aktu.

Úvodem nutno posoudit otázku včasnosti kasační stížnosti. Rozsudek krajského soudu, proti němuž byla kasační stížnost podána, byl právní zástupkyni žalobce doručen dne 28. 6. 2004. Kasační stížnost žalobce, datovaná dnem 7. 7. 2004, byla soudu do jeho podatelny doručena dne 2. 9. 2004 neznámou ženou s tím, že tato jej našla při úklidu po dovolené jako omylem obdržený dopis. Spolu s kasační stížností přinesla neznámá žena i obálku, na které je jako adresát uveden Krajský soud v Brně a jako odesílatel stěžovatel.

Ze způsobu přeložení listu s kasační stížností lze považovat za pravděpodobné, že byl vložen právě do této obálky. Pošta Znojmo 1 orazítkovala známku na obálce dnem 7. 7. 2004, z čehož plyne, že k poštovní přepravě byla tato zásilka podána nejpozději v tento den. Lze tedy konstatovat, že byla-li zásilka s kasační stížností podána na poštu nejpozději desátý den po doručení rozsudku krajského soudu, byla podána ve lhůtě podle § 106 odst. 2 věty první a § 40 odst. 4 ve spojení s § 120 s. ř. s., a tedy včas.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a podle jejího obsahu jsou v ní namítány důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí krajského soudu a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatel namítl v kasační stížnosti nicotnost přezkoumávaného správního rozhodnutí žalovaného a – alespoň tak lze z obsahu jeho podání dovozovat – i rozhodnutí správního orgánu první instance, neuvedl však konkrétní skutečnosti, které jej k tomuto názoru vedou, vyjma poukazu na to, že v údajně skutkově i právně obdobném případě pana P. R. Krajský soud v Brně obdobné rozhodnutí žalovaného jako nicotné posoudil. K vadě spočívající v nicotnosti rozhodnutí správního orgánu, pokud by ji shledal, by Nejvyšší správní soud musel podle § 109 odst. 3, části věty za středníkem, 4. alternativy s. ř. s. přihlédnout z úřední povinnosti. Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že ani rozhodnutí správního orgánu první instance, tj. shora přesně popsaný platební výměr FÚ Znojmo, ani rozhodnutí žalovaného nicotná nejsou.

Z obsahu správního spisu plyne, že FÚ Znojmo uvedeným platebním výměrem vyměřil žalobci daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 1999 ve výši 0 Kč. Podle § 32 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., chybí-li v rozhodnutí některá z ostatních základních náležitostí (tj. jiné než poučení, u něhož jsou následky jeho absence či vadnosti upraveny v § 32 odst. 4, 5 a 6), která dle povahy rozhodnutí musí být jejím obsahem, nebo odůvodnění v případech, kdy je zákon předepisuje, a nejde-li jen o zřejmou chybu v psaní či počítání, má to za následek neplatnost rozhodnutí; splnění podmínek neplatnosti ověří správce daně, který rozhodnutí vydal.

Při interpretaci tohoto zákonného ustanovení je nutno – jak to ostatně již Nejvyšší správní soud učinil ve svém rozsudku ze dne 18. 11. 2003, č. j. 2 Afs 12/2003 - 214, na jehož závěrech není důvodu ničeho měnit – vycházet z právního názoru Ústavního soudu, obsaženého v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/98, č. 300/1998 Sb. (tímto nálezem Ústavní soud zamítl návrh na zrušení ustanovení § 32 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb.), v němž Ústavní soud především uvedl, že jeho smyslem je umožnit vydání osvědčení o neplatnosti takových rozhodnutí, která postrádají některou ze zákonem stanovených podstatných (základních) náležitostí, takže je nelze za rozhodnutí vůbec považovat. Na takové rozhodnutí se proto právem hledí, jako by bylo neplatné od samého počátku, a osvědčení o jeho neplatnosti tedy nemá konstitutivní, nýbrž toliko deklaratorní účinky. Osvědčením neplatnosti rozhodnutí se proto neodstraňují jeho nedostatky, nýbrž se pouze prohlašuje jeho neplatnost, a vytváří se tím podmínky pro vydání rozhodnutí nového. Přitom důvody, pro které je možno vyslovit neplatnost rozhodnutí, nelze stanovit svévolně, nýbrž pouze v případech taxativně vymezených v § 32 odst. 2 zákona č. 337/1992 Sb. Rozhodnutí vydané v daňovém řízení, v němž absentuje některá ze zákonem výslovně stanovených esenciálních náležitostí, nelze vůbec považovat za rozhodnutí, nýbrž za paakt a ověřování neplatnosti takového rozhodnutí

proto není odstraňováním jeho věcných nedostatků, neboť u paaktů se na ně hledí jako na neexistující od samého počátku a v téže věci je nutno vydat rozhodnutí nové.

Nejvyšší správní soud dále vycházel z konstantní judikatury obecných soudů, podle níž nulitní právní akt (nicotný, *non negotium*) ve skutečnosti neexistuje, neboť tu není nic, co by bylo způsobilé s účinky právní moci dotknout právní sféru fyzické nebo právnické osoby (viz např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 1997, sp. zn. 7 A 155/94, in: *Soudní judikatura ve věcech správních*, č. 2/1998, str. 56 a násl.; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 3. 1995, sp. zn. 6 A 28/94, in: M. Mazanec, *Soudní judikatura ve věcech správních*, Linde, 1999, str. 351 a násl.). Toto stanovisko judikatury odpovídá rovněž stanovisku doktríny správního práva (viz např. D. Hendrych a kol., *Správní právo – obecná část,* 4. vyd., C. H. Beck, 2001, str. 94 a násl.; P. Průcha, *Správní právo – obecná část,* Brno, 2003, str. 188 a násl.; z cizojazyčných např. H. Mauer, *Allgemeines Verwaltungsrecht,* 10. vyd., C. H. Beck, 1995, str. 247 a násl.).

V souzené věci Nejvyšší správní soud zjistil, že Krajský soud v Brně se ve věci pana P. R., na kterou poukazuje stěžovatel a která je opravdu skutkově i právně obdobná věci stěžovatele, v rozsudku ze dne 30. 6. 2004, č. j. 29 Ca 506/2001 - 47 vůbec nezabýval jednotlivými meritorními žalobními důvody a aplikoval ustanovení § 32 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., protože – s poukazem na svoji vázanost právním názorem vysloveným nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2003 ve věci sp. zn. IV. ÚS 666/02 - shledal, že platební výměr správního orgánu I. stupně ve výroku neobsahuje odkaz na zákonné ustanovení hmotněprávního předpisu, podle něhož se daňovému subjektu stanoví povinnost zaplatit daň z příjmů fyzických osob, takže je platební výměr v tomto ohledu zcela neurčitý, což vede k nulitě tohoto správního aktu. Za nicotné pak krajský soud označil též zmíněné rozhodnutí stěžovatele, neboť prý obě rozhodnutí trpí takovými vadami, které nicotnost vyvolávají. Ze stěžovatelovy kasační stížnosti je patrné, že se stěžovatel s tímto právním názorem Krajského soudu v Brně ztotožňuje, přijímá jej za svůj a odkazuje na něj.

Nejvyšší správní soud na základě shora citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/98, č. 300/1998 Sb., s přihlédnutím k tomu, že právní názor vyslovený v nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 666/02 lze považovat za ojedinělý, jdoucí nad rámec předchozího nálezu ve věci sp. zn. II. ÚS 31/99, další judikaturou Ústavního soudu již nenásledovaný (viz nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2004 sp. zn. II. ÚS 230/02, zveřejněný pod č. 13 ve svazku 32 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu) a navíc vyslovený nikoli v rámci hlavních bodů odůvodnění, nýbrž jako argument spíše podpůrný a doplňující, bez podrobného rozvedení použité argumentace (byť nikoli jako *obiter dictum*), a také s přihlédnutím k výše podrobně citované konstantní judikatuře obecných soudů a doktrinálnímu stanovisku uvádí, že za paakt ve smyslu ustanovení § 32 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb. je možno považovat takové daňové rozhodnutí, které postrádá některou ze zákonem taxativně stanovených zákonných náležitostí (formální aspekt), přičemž zároveň jde o náležitost základní (materiální aspekt). Je tedy zřejmé, že absence zákonné formy správního aktu může vyvolávat jeho nicotnost pouze tehdy, jestliže je tento nedostatek natolik intenzivní a zřejmý, že po účastnících dotčeného právního vztahu nelze spravedlivě žádat, že budou tento správní akt respektovat.

V daném případě platební výměr FÚ Znojmo obsahuje ve své výrokové části výslovný odkaz na ustanovení § 46 odst. 4 zákona č. 337/1992 Sb. a dále na zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Každé rozhodnutí vrchnostenského orgánu,

kterým nepochybně je i rozhodnutí finančního orgánu, musí být jasné, srozumitelné a přezkoumatelné a účastníkům právních vztahů, které toto rozhodnutí upravuje, musí být zřejmé, z jakých důvodů bylo dané rozhodnutí vydáno. Jedině tak jsou totiž respektovány ústavně zaručené principy limitace státní moci zákonem a minimalizace zásahů státní moci do privátní sféry fyzických a právnických osob. Naplnění zmíněných požadavků jasnosti, srozumitelnosti a přezkoumatelnosti finančních rozhodnutí zpravidla vyžaduje, aby ve výroku rozhodnutí bylo uvedeno konkrétní ustanovení právního předpisu, podle něhož bylo rozhodnuto, jak výslovně stanoví např. správní řád (§ 47 odst. 2), a to přestože tato povinnost z ustanovení § 32 odst. 2 písm. d) zákona č. 337/1992 Sb. výslovně nevyplývá.

V případech, jakým je i Nejvyšším správním soudem posuzovaná věc, však lze připustit výjimku. V platebním výměru sice není uvedeno konkrétní ustanovení hmotného práva, podle kterého byla předepsána předmětná finanční částka, nicméně zákon uvedení konkrétního ustanovení výslovně ani nepožaduje, neboť stanoví toliko povinnost uvést právní předpisy, podle nichž bylo rozhodováno. Zákon tak činí z legitimních a z ústavního hlediska ještě akceptovatelných důvodů: Zákony upravující jednotlivé typy daní, mimo jiné i zákon o daních z příjmů, jsou konstruovány tak, že v rozhodnutí v konkrétním případě se zpravidla aplikuje současně celá řada různých jejich ustanovení a ne vždy lze jednoznačně určit, které konkrétní ustanovení daného zákona je při aplikaci klíčové a nejdůležitější a tvoří tak jakýsi centrální bod, na němž je rozhodnutí postaveno. Pokud by bylo třeba takováto konkrétní ustanovení v platebních výměrech uvádět, bylo by nutno pro zachování srozumitelnosti rozhodnutí některá – někdy pro rozhodnutí i velmi podstatná – ustanovení při citaci vypustit; v opačném případě, při uvádění všech ustanovení, která byla při vydání rozhodnutí aplikována, by taková citace ztrácela svůj věcný význam, kterým je zajištění přezkoumatelnosti rozhodnutí, neboť by byla citována podstatná část všech ustanovení daného zákona. Argumentaci stěžovatele o nicotnosti platebního výměru FÚ Znojmo proto nelze v daném případě přisvědčit.

Tím spíše jí pak nelze přisvědčit ve vztahu k rozhodnutí krajského soudu – toto je nepochybně srozumitelné a obsahuje logicky postavené důvody, o které se opírá, a bylo vydáno orgánem nadaným pravomocí a příslušností tak učinit; důvody považovat toto rozhodnutí za nicotné tedy neexistují.

Ani jiné důvody podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, Nejvyšší správní soud neshledal.

Dále je nutno zabývat se důvody kasační stížnosti týkajícími se stěžovatelem namítané skutečnosti, že krajský soud jednal a rozhodl v nepřítomnosti stěžovatele a jeho právní zástupkyně, třebaže se stěžovatel i jeho právní zástupkyně řádně a včas omluvili pro nemoc a požádali o odročení jednání.

Podle § 49 odst. 1 s. ř. s. nařídí předseda senátu krajského soudu rozhodujícího ve správním soudnictví jednání a předvolá k němu účastníky tak, aby měli k přípravě alespoň deset pracovních dnů; o jednání vyrozumí osoby zúčastněné na řízení. Podle odst. 3 téhož ustanovení neúčast řádně předvolaných účastníků nebrání projednání a skončení věci, nejsou-li důvody pro odročení podle § 50 s. ř. s. Podle § 50 s. ř. s. může být jednání z důležitých důvodů odročeno; soud může odročit jednání též tehdy, jestliže to účastníci shodně navrhnou.

Je tedy třeba odpovědět na otázku, zda jednání dne 25. 5. 2004 proběhlo v souladu se zákonem, přesněji řečeno, zda neodročení jednání bylo v souladu s ustanovením § 50 s. ř. s. Nutno předeslat, že právo na projednání věci před soudem, čítaje v to i právo na osobní účast na jednání soudu a právo při tomto jednání tvrdit skutečnosti, navrhovat důkazy a předkládat právní argumenty, je jedním ze základních pilířů práva na spravedlivý proces a jako takové je zakotveno na ústavní úrovni jak v právu vnitrostátním, tak v mezinárodních úmluvách o lidských právech (čl. 38 odst. 2 věta první Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 věta první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, sjednané v Římě dne 4. listopadu 1950, jež byla v ČR vyhlášena pod č. 209/1992 Sb., čl. 14 odst. 1 věta druhá Mezinárodního paktu o občanských a politických právech ze dne 10. května 1976, který byl v ČR vyhlášen pod č. 120/1976 Sb.).

Odepřít právo osobní účasti na jednání soudu proto lze jen výjimečně; jedním z takových důvodů by mohlo být, pokud účastník řízení či jeho zástupce svým chováním svoji neúčast způsobí a zaviní, a to z důvodů, které nelze omluvit. V těchto intencích je nutno vykládat ustanovení § 50 s. ř. s. – jednání musí být podle tohoto ustanovení odročeno vždy, když existuje důležitý důvod, přičemž za důležitý důvod bude nutno považovat neúčast účastníka nebo jeho zástupce na jednání z omluvitelných důvodů. Soud zde nemá možnost volby a za splnění předpokladu existence důležitého důvodu odročit jednání vždy musí; právě takto a nikoli výlučně za použití gramatického výkladu nutno vykládat slovo „může“, obsažené v tomto ustanovení.

Ze soudního spisu vyplývá následující: Stěžovatel navrhl odročení jednání konaného 25. 5. 2004 od 10:00 hodin z důvodu, že jak on, tak jeho právní zástupkyně byli v době jednání v pracovní neschopnosti pro nemoc; toto doložil příslušnými potvrzeními o pracovní neschopnosti. Žádost o odročení jednání odeslal stěžovatel faxem soudu podle data uvedeného na faxové zprávě dne 24. 5. 2004 ve 22:28 hodin; fax byl soudem přijat 25. 5. 2004 v 8:35 hodin. V žádosti stěžovatel výslovně uvedl, že se k věci chce při jednání vyjádřit, a to s odůvodněním, že podle jeho názoru správní orgán nevedl důkazní řízení v souladu se zákonem a že dokonce některá jednání ve věci před stěžovatelem zatajoval. Jako součást faxové zprávy zaslal stěžovatel i své potvrzení o pracovní neschopnosti vystavené dne 24. 5. 2004. Originál faxové zprávy pak byl stěžovatelem doručen soudu 26. 5. 2004. Právní zástupkyně stěžovatele pak dne 25. 5. 2004 (hodina podání není na podacím razítku soudu uvedena) doručila soudu omluvu z jednání pro pracovní neschopnost a žádost o odročení, jejíž přílohou byla kopie potvrzení o pracovní neschopnosti ze dne 17. 5. 2004. V žádosti uvedla, že se stěžovatel chce před soudem vyjádřit ke skutkovým okolnostem případu i k jeho právnímu posouzení vzhledem k tomu, že v průběhu správního řízení se nemohl adekvátně bránit.

Krajský soud před započetím jednání o výše uvedených skutečnostech věděl a omluvu stěžovatele i jeho právní zástupkyně akceptoval, což se ostatně projevilo v protokole o jednání, kde je uvedeno, že oba jsou z jednání omluveni. Z obsahu soudního spisu soudu rovněž muselo být zřejmé, že stěžovatel žádá o odročení jednání poprvé za celý průběh řízení před krajským soudem a že po dobu tohoto řízení nečinil ani žádné jiné kroky, které by bylo lze považovat za snahu způsobovat průtahy v řízení. Krajský soud tedy neměl žádných důvodů domnívat se, že omluva stěžovatele je účelové povahy, vedená snahou prodlužovat soudní řízení. Za této situace měl krajský soud shledat v omluvě z jednání ze zdravotních důvodů důležitý důvod ve smyslu § 50 s. ř. s. Pokud tak neučinil, závažným způsobem porušil stěžovatelovo právo zakotvené v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny základních práv a svobod

a též ve shora uvedených ustanoveních mezinárodních smluv o lidských právech a na úrovni jednoduchého práva procesně zakotvené zejména v § 49 odst. 1, odst. 3 a § 50 s. ř. s.

Nelze v žádném případě přijmout argumentaci žalovaného, že krajský soud posuzoval při rozhodování ve věci pouze právní otázku a neprováděl dokazování, takže konání jednání nebylo z věcného hlediska potřeba. Zásada bezprostřednosti soudního jednání není v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny základních práv a svobod zakotvena samoúčelně – jejím smyslem a účelem je zajistit, aby soud přinejmenším v jedné soudní instanci s účastníkem vešel či mohl vejít (požaduje-li to účastník) v osobní kontakt a aby účastník mohl soudu bezprostředně a přímo sdělit svoji verzi toho, co je předmětem rozhodování, a poukázat na skutečnosti svědčící ve prospěch této verze, a to i v případě, že soud na základě dosud získaných informací z vyjádření účastníků a ze správního spisu má (a třeba i, jak se nakonec ukáže, oprávněně) za to, že účastník soudu žádnou relevantní informaci neposkytne. Uvedená zásada je samozřejmě akceptována v civilním i trestním soudnictví a není důvodu ji v soudnictví správním vytěsňovat. Ostatně mimo jiné právě kvůli důsledné realizaci této zásady byla v roce 2002 přijata nová úprava správního soudnictví a předtím Ústavní soud svými rozhodnutími zasahoval do předchozí právní úpravy, která v původní podobě v některých případech jednání ve věcech správního soudnictví vylučovala pouze na základě posouzení soudem, nikoli za podmínky souhlasu účastníků (viz zejm. nález Ústavního soudu ze dne 24. 9. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 18/96, zveřejněný pod č. 269/1996 Sb. a rovněž pod č. 85 ve svazku 6. Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

Námitka žalovaného, že stěžovatelova právní zástupkyně si v případě své pracovní neschopnosti měla zajistit substituci jiným advokátem nebo koncipientem, by za určitých okolností mohla být relevantní. Bylo by tomu tehdy, pokud by zastoupení substitutem bylo možno zajistit v takové kvalitě, aby práva stěžovatele byla řádně chráněna, tedy zejména za situace, kdy vzhledem k povaze věci je akceptování substitučního zastoupení po zastoupeném možno spravedlivě požadovat a kdy k onemocnění právní zástupkyně došlo s takovým předstihem před konáním jednání, že by substituta bylo možno technicky zajistit a tento se mohl s věcí v potřebné míře seznámit (srov. k tomu rozhodnutí kárné komise České advokátní komory ze dne 10. 2. 2000, sp. zn. K 238/99). Tato podmínka byla v daném případě při zběžném zkoumání věci splněna, neboť pracovní neschopnost právní zástupkyně stěžovatele započala dne 17. 5. 2005, tedy již několik dní před konáním jednání. Vzhledem k povaze věci, která svojí podstatou podle všeho nevyžaduje vyšší než obvyklou míru důvěry vztahu mezi zastoupeným a jeho zástupcem, a vzhledem k míře její složitosti bylo lze po právní zástupkyni požadovat, aby za těchto několik dní substituci v potřebné kvalitě zajistila. Na porušení práv stěžovatele to však nic změnit nemůže, neboť jednání před soudem se účastnit chtěl a v termínu jednání z omluvitelných důvodů nemohl vedle jeho zástupkyně také stěžovatel sám; Nejvyšší správní soud proto otázku, zda právní zástupkyně žalobce měla či neměla při jednání zajistit za sebe substituci, dále důkladněji nezkoumal, neboť toho pro rozhodnutí ve věci nebylo třeba.

Nejvyššímu správnímu soudu tedy nezbylo než rozsudek krajského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení, neboť kasační stížnost žalobce byla důvodná, když řízení před krajským soudem bylo postiženo vadou spočívající v jednání soudu a rozhodnutí ve věci samé za situace, kdy soud měl jednání podle § 50 s. ř. s. odročit, což nutno považovat za vadu, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) in fine s. ř. s.]

Samotnou hmotněprávní podstatou věci se Nejvyšší správní soud nezabýval a ani zabývat nemohl, neboť k tomu by bylo lze přistoupit pouze poté, co by ve věci proběhlo procesně bezvadné řízení před krajským soudem.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V takovém případě rovněž krajský soud rozhodne v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. 2. 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu